

**Město Letovice
Masarykovo nám.19
679 61 Letovice**

Koncepce údržby a regenerace Městské zeleně

Zpracoval: **OVŽP MěÚ Letovice**
Elbl Luděk

říjen 2007

Obsah

1. Úvod

2. Základní identifikační a popisné údaje

Popis ploch ve městě Letovice
Popis ploch v integrovaných částech města
Plochy podél komunikací a silnic

3. Dosavadní způsoby údržby zeleně

sečení travníků
údržba keřů a dřevin
údržba silničních příkopů
péče o park

4. Návrh a řešení údržby zeleně

Sečení a údržba travníků
Údržba keřů a dřevin, plánování nových výsadeb
Údržby silničních příkopů a zeleně kolem chodníků
Péče o park

5. Změny ve způsobech udržování městské zeleně

Nové mech.prostředky při údržbě zelených ploch
Nové způsoby využití odpadu, vzniklého z údržby zeleně
5.3. Návrh harmonogramu sečení travnatých ploch

6. Závěr

1. Úvod

Veškerá zeleň na pozemcích města Letovice je v současném stavu v péči Technických služeb Letovice. Jen malá část ploch přímo ve městě je udržována za pomoci občanů, kteří trávu používají jako krmení pro domácí zvířectvo. I těchto ploch neustále ubývá, stejně jako občanů, kteří pomáhají udržovat veřejnou zeleň zdarma a z vlastního přesvědčení. V integrovaných obcích je prováděna údržba pomocí občanů a mechanizace města. Každoročně tímto přibývá ploch, o které se naopak musí starat Technické služby. Rovněž se občané již ani nestarají o malé plochy zeleně u svých plotů, domů a pozemků a spoléhají pouze na úklid a údržbu, kterou zajišťuje město pomocí Technických služeb.
Není vypracován pasport zeleně ve městě..

2. Základní identifikační a popisné údaje

popis ploch ve městě Letovice

Za hlavní plochu údržby lze považovat střed města a část náměstí před Městským úřadem. Jedná se nejen o travní porosty, ale i o záhony kvetoucích rostlin, živé ploty z různých druhů keřů a stromy různých druhů, kultivarů a vzrůstu. Další významnou plochou k údržbě jsou veškeré plochy mezi bytovkami, okolí kostela a hřbitova, prostory kolem kruhového objezdu a úpravy kolem silnice I/43 po ulici Pražská, okolí hasičské zbrojnice, vyletiště, prostoru ke koupališti a areálu koupaliště. Za samostatnou část městské zeleně lze považovat zámecký park a nově vznikající oblast „obory“. Jedná se většinou o plochy, které lze udržovat jak mechanizovaně (nová sekačka s mulčovačem), tak ručně (pomocí křovinořezů a následným ručním hrabáním a odvozem zelené hmoty). Ve většině lokalit se zeleň přímo dotýká chodníků a jiných zpevněných ploch. Časté je porušování chodníků od kořenů stromů a keřů.

2.2. popis ploch v integrovaných částech města

Většina integrovaných obcí má ve středu obce místo, kde se zeleň pravidelně udržuje. Dále se jedná se zpravidla o přístupové cesty do obce a jejího středu, případně plochy kolem kapliček, hřbitova, sportovního hřiště či vyletiště. I o tyto plochy pečovalo město.

2.3. plochy podél komunikací

SÚS provádí údržbu příkopů pouze v extravilánu (od začátku po konec obce údržbu musí provádět město). Také posunem začátku obce až za halu firmy Letoplast došlo k významnému nárůstu těchto ploch. Velkým přínosem bylo zakoupení vyžinače s ramenem na UKT. Tímto došlo k poměrně značnému navýšení produktivity práce a dařilo se dané úkoly plnit. Tam, kde to bylo možné, pomáhal i tento vyžinač při jiných údržbách zeleně a nahradil práci křovinořezů, v současnosti je toto řešeno novým vyžinačem a mulčováním.

3. Dosavadní způsoby údržby zeleně

3.1. sečení trávníků

Sečení trávníků probíhalo většinou křovinořezy. Je to velmi pomalá a finančně náročná činnost, je nutné následné hrabání a úklid zelené hmoty. Větší a rovné plochy jsou sečeny motorovou sekačkou. Produktivita práce je podstatně vyšší, je však také nutný úklid posečené trávy. Výběh ploch se musí plánovat také s ohledem na počasí a samozřejmě na velikost svahu. Často se stává, že plochy, sečené sekačkou, se musí ještě dokončit křovinořezem. Tím dochází opět prodražení péče o zeleň. Velké plochy, převážně podél komunikací, jsou sečeny mulčovačem, neseným na UKT. Přínosem bylo zakoupení vyžínače s mulčovačem v polovině letošního roku. Nový vyžínač byl nasazen převážně v zámeckém parku a na větších plochách. Došlo k výraznému zkvalitnění údržby zeleně v parku.

3.2. údržba keřů a dřevin

Údržba keřů a dřevin je prováděna pouze nahodile a spontánně. Většinou pouze jako reakce na podnět od občanů nebo řešení havarijního stavu.

3.3. údržba silničních příkopů

Od r.2005 je zajišťována údržba zeleně kolem komunikací a silničních příkopů prováděna mulčovačem, neseným na UKT. Tyto plochy donedávna upravovala SÚS, postupně však přecházejí do péče města. TS Letovice mají tedy k dispozici stejnou techniku jako Správa silnic, údržba je prováděna pravidelně a dle potřeby města a jednotlivých integrovaných obcí.

3.4. péče o zámecký park

V minulosti byla péče prováděna mulčovačem, křovinořezy a větší plochy motorovou sekačkou. Zelená hmota byla pak následně odvážena mimo udržované plochy. Tím, jak se čistí další plochy od náletových dřevin, narůstají nové travnaté plochy k údržbě. Tyto plochy jsou však nevhodné k sečení sekačkou (pařízky, nezetlené zbytky kmínků a kořenů). Je nutné je zpočátku udržovat a urovnávat mulčovačem, aby došlo k urovnání nerovností a změně porostu z hustých, spíše rumištních travních porostů, na kulturní a estetický travní porost.

Celkově lze hodnotit dosavadní péči o zeleň jako plně dostačující. Je však prováděna spontánně a bez dlouhodobého výhledu na způsob obnovy. Nelze s přesností určit velikosti udržovaných ploch (plochy se neustále mění, většinou narůstají) a tím nelze připravit přesnou koncepci údržby zeleně ve městě podle výměr jednotlivých parcel. Je třeba vypracovat pasport zeleně s ohledem na novou situaci, provést inventarizaci stromů a keřových porostů na pozemcích města, jejich popis a vyhodnocení zdravotního stavu, dále pak konkrétní vyčlenění ploch k novým výsadbám v rámci náhradních výsadeb dle zák.č.114/92 a postupně zpracovávat návrhy řešení obnovy zeleně v konkrétních lokalitách. Ze zkušeností jiných měst je výhodné takové plochy, které nelze udržovat velkou technikou, postupně osazovat půdokryvnými nízkými dřevinami. Jednak zadržít svah proti posouvání a jednak se sníží náklady na údržbu těchto ploch.

4. Návrh řešení údržby zeleně

4.1. sečení a údržba trávníků

Dle zkušeností z minulých let a četností sečí v jednotlivých částech města jsme rozdělili všechny plochy do pásem naléhavosti.

1.pásmo:

Masarykovo náměstí, ulice Čapkova, ulice Tyršova, Nové Město, obě strany ulice Pražské, plochy kolem silnice směrem ke koupališti, okolí parkoviště u hotelu Koupaliště, veškerá zeleň kolem bytovek, kláštera a hřbitova, ulice Bártova a Na vyhlídce. Jedná se o plochu cca 5,5 ha travních porostů a cca 0,5 ha keřů.

2.pásmo:

Ulice U královce, Podlesí, Halasova, Na kopečku, Na Požáru, Česká, Purkyňova, Třebětínské náměstí, Příční, Jevíčská, Brahmsova, Zámecká vč. příkopy u parku, Obora - schody k zámku, Brněnská, kolem Tylexu k čističce, od ul. Pražská k ul. Jevíčská, ul. 9.května, Nádražní, Alšova, Havírna, J. Haška, Bezručova,

Dle odhadu se jedná o plochu cca 5,0 ha travnatých ploch a cca 0,35 ha keřů.

3.pásmo:

Ulice Na lavičkách, Lesná, Pod Klášterem, Na plese, Pod kostelem, Boční, Smetanova, Boh. Martinů, Krátká, Nová, Sadová, Českobratrská, V zahradách, Letostroj, ČKD, Okružní, Rekreační, V domkách, Polní, U cihelny, Na čtvrtkách, U zastávky, Na kroupce, V potůčkách, Na stráni, V chaloupkách, Jiráskova, Mánesova, Nerudova

Dle odhadu 5 ha travnatých ploch,

4.pásmo

Zámecký park, Obora

Výměra k sečení cca 12 ha travnatých ploch

Zelené plochy v integrovaných obcích tvoří dalších cca 7 ha travnatých ploch.

Celkem se jedná cca o 27,5 ha travnatých ploch, z toho cca 20,5 ha (vč. parku a obory) ošetřuje přímo město.

Při rozdělení do jednotlivých pásem je také třeba dbát na různé akce (poutě, mše u kapliček, sportovní akce atd.) a operativně přizpůsobit seče konání těchto akcí.

Podle naléhavosti bude prováděna seč pomocí motorových sekaček a v lokalitách, kde nelze této mechanizace použít, za pomoci křovinořezů. Na nové plochy v parku a oboře je nutno použít mulčovač.

V integrovaných obcích je zeleň řešena individuálně. V současné době používají k sečení zeleně tyto obce:

Kochov – křovinořez, ing. Vystavěl

Noviči – křovinořez, sekačka . p. Ženatý

Chlum – křovinořez, p. Varecha

Kladoruby – křovinořez, p. Dvořáček

Dolní Smržov – křovinořez, ing. Nečas

Slatinka – křovinořez, p. Kovařík

Jasinov – křovinořez, prozatím nepřidělen

Zábludov – sekačka, ing. Zemánek

Lhota – p. Ebner

Zboněk – ing. Kubín

Meziříčko – seče provádí na základě dohody p.Toman svými prostředky a následně fakturuje práce městu (cca 30 000 Kč ročně). Navrhujeme projednat s představiteli obce Meziříčko další způsob údržby zeleně, případně následně zakoupit mechanizaci a postupovat stejně jako v jiných integrovaných obcích. Technické služby budou ve všech obcích nadále pouze zabezpečovat vyžínání kolem komunikací.

Zároveň je nutné vzhledem k množství travnatých ploch postupně vytipovat plochy (méně přístupné, neucelené apod.), tyto pak osázet pokryvnými keři. Jednak se zmenší travnaté plochy a následně i množství ukládané zelené hmoty a jednak dojde i k úsporám fin.prostředků. Je třeba provést důkladný výběr druhů, které jsou půdokryvné , nejsou tak náročné na údržbu a zároveň svým hustým vzrůstem pokryjí co největší plochu. Postupnou přeměnou je žádoucí docílit co nejméně trávníků, stávající travní porosty by měly mít přesně ohraničené pravidelné tvary a pokud možno pouze na rovině nebo mírném svahu.

4.2. údržba keřů a dřevin, plánování nových výsadeb

Na základě pasportu zeleně se v ošetřování zaměřit na keře a živé ploty, které budou v evidenci vyhodnoceny jako perspektivní. U ostatních provádět pouze nezbytnou údržbu a postupně plánovat jejich obměnu. Větší ucelené části (okolí hřbitova, náměstí, apod.) je nutno řešit vypracováním projektu, který by řešil celkové uspořádání nejen zeleně, ale i laviček, odpadkových košů a jiné zahradní architektury.

V souladu s těmito projekty pak stanovit plochy, které budou osázeny v rámci náhradních výsadeb za pokácenou nežádoucí zeleň. V praxi to znamená mít jasno jak v umístění, tak i přesném určení druhu dřeviny na konkrétním stanovišti. Rovněž likvidaci nežádoucí zeleně provádět podle předem schváleného a jasného záměru. Nutná je také pravidelná a odborná péče o dřeviny. Zanedbaná péče o keře a stromy většinou vede k nevratnému poškození jak růstových, tak hlavně estetických činitelů takových jedinců. V současné době řešíme neutěšený stav zeleně právě proto, že neexistuje přesný pasport zeleně, plán údržeb a plán nových ploch k výsadbám.

4.3. údržba silničních příkopů a zeleně kolem chodníků

Údržbu provádět nadále sečením mulčovačem a tam, kde se tato technika nedostane, práce provádět křovinořezy.. Pro omezení růstu a místy i k úplnému potlačení nežádoucí zeleně více využívat chemických prostředků. Dají se použít zejména na okrajích komunikací, v chodnicích a podobně. Správnou aplikací lze tímto způsobem zefektivnit činnost a mechanizaci použít jinde. Je rovněž nutné předem zvážit posuny dopravního značení o začátku a konci obce. Úpravou u Letoplastu došlo k navýšení o cca 2 km příkopů, o které se musí navíc starat město a to několikrát v sezoně. Jako možná řešení by byl nákup dalšího UKT, v letním období by prováděl údržbu zeleně, v zimním pak komunikací a úklid sněhu.

4.4. *péče o park*

Práce provádět i nadále stávajícím způsobem, nové plochy je třeba několikrát upravit a urovnat mulčovačem. Došlo jen k opětovnému zvýšení udržované plochy. Stávající již udržované plochy budou sečeny naráz a to ve dvou sečích ke konci června a koncem srpna.

5. **Změny ve způsobech udržování městské zeleně**

5.1. *nové mechanizační prostředky při údržbě zelených ploch*

Nákupem nového mulčovače došlo ke zlepšení a urychlení péče. Rovněž rozdělení do pásem údržeb přispěje k zlepšení možnosti plánování péče o plochy, tím i k získání přehledu a kontroly o prováděných pracích. Jako další je nutný nákup štěpkovače, který by měl být zakoupen ještě v letošním roce. Bude ještě třeba dokoupit křovinořezy nebo sekačky pro integrované obce (Babolky, Meziříčko) . za úvahu stojí i nákup UKT (bod 4.3.). Je však třeba, aby v rámci technických služeb byli vyčleněni stálí pracovníci na oblast zeleně. Toto řešení si vyžaduje zvýšení počtu stálých zaměstnanců a tím i navýšení fin.prostředků.

5.2. *způsoby využití odpadu, vzniklého z údržby zeleně*

Stav, kdy se zelená hmota používá k následnému mulčování, je nadále neúnosný. Zájem o posečenou trávu už nemá ani a.s.Ledeko a Isarno, kam byla dříve tráva dodávána. Rovněž odvoz do kompostárny do Boskovic by nebyl nejlevnější. Zpracování by vyřešil nákup minimálně tří kontejnerů (nejlépe plastových, nepropustných). Do kontejnerů by se ukládala zelená hmota, za pomoci stimulatorů by v kontejnerech zahnívala . Přidáním dřevitých zbytků z mulčování a častým přesypáváním by docházelo ke tlení. V kontejnerech (nebo jiných zásobnících) by hmota zahnívala, tlela a zmenšovala svůj objem. Po částečném vyschnutí a zahnutí hmoty by se hmota smíchaná s dřevitými zbytky, trochou vápence a stimulatoru přesypala do jednoho kontejneru, kde by došlo ke konečné úpravě. Takto vzniklá hmota by sice neměla kvality uzrálého kompostu, ale dala by se již použít ke hnojení a rekultivacím. Zbývající dvě nádoby by se znovu plnily čerstvou zelenou hmotou.

Tento problém však řeší odborná firma v rámci koncepce odpadového hospodářství města. Po nákupu drtiče se bude veškerá dřevní hmota drtit, uvažujeme po přetřídění i s drcením starého dřevěného nábytku v rámci likvidace odpadů. Vzniklou štěpku pak přidávat ke kompostování, případně ji prodávat zájemcům k vytápění.

5.3. *návrh harmonogramu na sečení travnatých ploch*

Stanovit přesný harmonogram, podle kterého lze organizovat sečení jednotlivých částí vzhledem k počasí, rychlosti růstu trávy a okamžitých potřeb v jednotlivých ulicích a částech města nelze.

Vzhledem k mechanizaci a pracovním kapacitám Technických služeb, trvá dle zkušeností z předchozích roků celý cyklus sečení cca 30 dnů.

Dle důležitosti a potřeb občanů a města jsme vypracovali rozdělení do 4. pásem (viz bod 4.1. a viz příloha)

Počítáme se zahájením sečí v měsíci květnu. Dle zkušeností pak probíhají seče místy až 5x, v okrajových částech 3-4x. V každém případě musí být dodržen grafikon u pásem I., II. a IV., u pásma III. lze postupovat dle stavu porostu a kapacity přesunout dle potřeby. Rovněž urychlením prací vlivem přírodních podmínek nebo organizací práce lze pak přesunout kapacity podle potřeb v terénu.

Určit s přesností zahájení a průběh vlastních sečí nelze. Práce by se měly zahájit v době, kdy tráva vyrostla do výše cca 10 cm, tento stav pak průběžně udržovat. Na růst má vliv teplota a srážky. Za vlhkého a teplého počasí je růst nejintenzivnější.

Údržby kolem komunikací v integrovaných obcích budou prováděny pravidelně podle harmonogramu, počítáme během roku seče opakovat 3x.

Z důvodů operativnosti a kontroly prováděných prací bude každý pátek provedena kontrola (ředitel TS a pracovník OVŽP) posečených ploch a upřesněn plán sečí na další týden. Podle těchto dlouhodobě sledovaných údajů budeme upřesňovat harmonogram pro další roky.

6. Závěr

Problematika údržby zeleně je velice široké spektrum, ve kterém se prolínají problémy jak materiální – finanční prostředky, pracovní síly, technika, tak hlavně problémy přírody a činitelů, které nejsme schopni ovlivnit.

Zeleň města patří mezi velice důležité atributy života ve městě a celkově životního prostředí. Proto je třeba rozmístění zeleně, druhová skladba a jednotlivé údržby nutno plánovat dlouhodobě. Taková dlouhodobá rozvaha a plán, jak má zezeň v Letovicích vypadat, zatím chybí. Tento problém je třeba řešit, připravit a projednat s občany plány ozelenění a tyto pak důsledně dodržovat. Je dále nutno vypracovat i harmonogramy údržeb dřevin, travnatých porostů a jiných okrasných ploch.

Na druhou stranu můžeme mít sebelepší harmonogram, připravenou techniku a zajištěn dostatečný počet pracovníků, ale dvoudenní dešť nám nejenom práce zastaví úplně, ale dojde k nutnosti operativnímu vyhodnocení i provedení prací, které by dle harmonogramu nebyly plánované. Práce se zelení je práce v přírodě, ve venkovním terénu a nedá se srovnávat s přesným technickým plánováním ve výrobní hale.

Vyžaduje citlivý přístup jak projektantů, tak vlastních pracovníků. Ti mohou svou prací ovlivnit stav zeleně jak k lepšímu, tak naopak mohou způsobit nevratné škody.

Veřejná zezeň je opravdu veřejná, což také dokazuje množství připomínek a ohlasů na jednotlivé zásahy do městské zeleně.

Jako hlavní prioritu vidíme ve zpracování chybějícího pasportu zeleně. Dále musíme změnit nahlížení všech občanů k zeleni ne jako k něčemu stávajícímu bez možnosti změn a vývoje, ale naopak k zákonitě se vyvíjející součásti života nás všech, která má sloužit ke zlepšení životního prostředí v našem okolí. A to jak zachováním toho krásného kolem nás, tak někdy i nahrazením již starého, nevyhovujícího a mnohdy i nebezpečného pro nás a okolí.